

CSANÁDY JÁNOS

Budavár vívása

35 VERSBEN

ZRÍNYI KIADÓ / BUDAPEST

Z-füzetek/4

**Főszerkesztő
SÍPOS GÉZA**

**A sorozatot szerkeszti
SIMOR ANDRÁS**

**Fedélterv és tipográfia
JORDÁN GUSZTÁV**

© Csanády János, 1990

Letölthető:

[[PDF formátumban](#)] [[EPUB formátumban](#)]

Egy közvitéz elbeszélése csuda és
szörnyűséges dolgairól
Buda ostromának anno 1686

„Tebenned bízunk eleitől fogva,
Uram, téged tartottunk hajlékunknak.
Mikor még semmi hegyek nem voltak,
Hogy még sem ég, sem föld nem volt
formálva;
Te voltál, és te vagy, erős Isten,
És te megmaradsz minden időben.

Az embereket te meghagyod halni,
És azt mondod az emberi nemzetnek:
Legyetek porrá, kik porból lőttetek,
Mert ezer esztendő előtted anni,
Mint az tegnapnak ő elmúlása
És egy éjnek rövid vigyázása.”

Szenczi Molnár Albert: XC.

zsoltár

Budavár vívása

1.

Beteg vagyok, mondja
magában a hajdú
– lázas harmat arcán –
beteg az Ország is,
rettenetes népek
dúlják szerteséjjel,
lombos ágyúgolyó
hull a városokra,
tűzcsóvák repülnek
éjjel-nappal – éjjel
nincsen is nyugalmam,
zaklatottan ver a
szívem, szívem tája,
benyomul a kinti
vérzés a sebesült
belső pitvarokba,
úgy dobog a szívem
mint sérült harangnyelv
sebesült toronyba,
úgy dobog és úgy ver,
béna nyelvem mozdul
csak a panaszokra, –
úgy dobog és úgy ver,
mintha benn egy korbács,
ozmánna, németnek
szíjjostora volna;
s ver a városokra,
a bénult, leégett,
összedúlt falvakra
iszonyú harangszót;
úgy ver, mintha Isten
vaskorbácsa volna.

2.

Kint harmatos mező,
ahol juh barangol,
széles, füves téren
a vezér kolompol,
hisz nyugodtan hízhat
egy darabig a nyáj,
szaporítva zsírját,
fényesítve gyapját,
mely fehér és göndör,
amíg meg nem nyírják –
hisz nyugodtan hízhat
valamennyi bárány,
amíg rá nem törnek

török martalócok
vagy német vasasok,
s el nem vágják, hajtják,
jó, hogyha a gazda
feje nem vész velük,
és a nyakán hagyják,
– maradjon a szolga,
egész ország népe,
hogy jövő időre,
következő évre
is legyen valaki,
aki felneveli
prédára a nyáját –
rabláncra fűzik, vagy
mehagyják a földjén,
a gulyás, a gazda
maga-hazájában
mégiscsak rab marad,
vágódva hiába
bámul az egekbe
szárnyaló madarat.

3.

Beteg szívem issza
testem fogyó vérét,
mely hittel keringett
évszázados útján
erős tagjaimba', –
én vagyok az Ország,
e testbe hasított
délről roppant éket
ozmán háborúja
vég-kezdet Mohácsnál;
nincsen olyan háncs már,
mellyel betekerhet
szétszakított törzset
vagy sebzett végtagot,
mely kardot, ekét fog –
enkezem tíz ujja,
az idő meg mintha
állna Európa
fellett – nem jön mentség,
a felmentő sereg, –
csak magam kötözöm
úgy-ahogy sebemet,
csak magam öntözöm
végvárákon vérem,
amely bőven ömöl,
nem fogy el egészen, –

testem fogyó vérét
beteg szívem issza,
a mindigre-élet
hajtja újra vissza
fáradt tagjaimba,
végvárákon vagdalt
heges karjaimba.

4.

Fönn a csillagos ég
részvétellel hunyorgat,
deres őszi réten,
magas hegyek ormán
hanyattfekve gyakran
nézem, – majd felszippant
a roppant üresség,
mintha csak visszája,
mintha csak térképe
lenne a magasság
a lenti világnak,
benne Magyarország,
a lecsupált Alföld,
a Kaszás csillagkép
mintha csak képezné
földbe kapaszkodó,
ragaszkodó népét –
kalimpáló szívem
megnyugszik a mély ég
alatt – meg, néhányszor,
de Mars isten képe,
a vöröslő csillag
felugraszt fektémből,
a szív hevesen ver,
oldalamon csendül
a vontélú fegyver,
zördül a lószerszám,
legelésző lovam
oldalán a kengyel,
csillagos ég alatt
megindulok újra
mintha már ezredszer,
keresni, kivívni
veszendő országom.

5.

Az a fényes madár
szabadabban röppen,

mint ahogy én húzom
lábamat a rögben
– botlik lovam lába –
szárnya képzeletem
fel- és felvidítja,
mintha hazám látnám
szabad szárnyat nyitva,
reptetést, mit bámul,
mint rég, Európa;
az a fényes madár
képzeletem-ország,
ahol otthont talál
kit százada üznek,
Mátyás unokája,
Hunyadi-vér sarja,
mint az ország népe,
minden fia, lánya,
mint én is, míg belül
dörömböl, amíg meg-
nem szakad mellemben;
mégis, szárnyalása
a nagy szabad égen
talán épp Budára,
könnyít, emel engem;
az a fényes madár,
az az én szép hitem,
bibliás jóságom,
harcos szablyám, nyilam,
mint ősök oldalán,
megtömve a tegez –
míg a földhöz szegez
sebem, vad seblázam,
fekszem had-kórházban
a Nyulak szigetén,
Lotharingiai
Károly táborában.

6.

Nyulak szigetében
átlótt karral fekszik,
hajdú-életére
igencsak emlékszik,
mintha félálomban
felesége suttog,
hangját tisztán hallja,
szerelem békéje,
tüze és a jó nap
emlékezetében;
s hogy el kellett jönni

mert embert kívánt a
haza szabadsága,
s belelőtt az ozmán
a várfalak ormán –
fekszik sebesülten,
s jó bajtársaira
gondol, kik a falak
tövén elhaltanak,
s rájuk, kik az Alföld
falvaiban, fehér
otthonában élnek,
s hírt várnak: hogy él meg
csodatévő harcban? –
de nem megy hír innen,
csak a strázsamester
húzza ki a sorból
– megsebesült, eltűnt? –
tán csak ennyit gondol;
bajtársai talán
legendát költenek,
akik utoljára
látták lehullani
kátrány- s tűzesőben –
nem tudják, hogy él meg,
s távoli szerelme,
a gyermekek képe
írja életének.

7.

Hogy bejött a török
szép Európába,
s állandó háborút,
vészes hadakozást
hozott századába –
aranypénze bánta
jó háromszázezer
mintegy évenkinte;
kivérzett az arany,
kivérzett az ember:
négymilliót veszített
a jó földnek népe,
ennyivel kevesebb
volt e földön magyar,
amikor az osztrák
szegzett ágyúival
Buda ostromára
gyűlt fel ezerhatszáz
és még nyolcvanhatban;
idejött a török

Budavárt hódítói,
s többször neki Bécsnek;
ment fejjel a falnak –
maga csapdájában
vergődik most maga,
Buda körülzárva,
benn turbános hada
a sok rablott kinccsel,
fürdővel, mecsettel,
Mátyás romjában is
várával, remekkel;
lő, dörög az ágyú,
s fojtásnak most jó a
kódexek, korvinák
drága arany-rongya.

8.

Fojtásnak most jó a
török ágyúk öblén
egész Európa:
Hunyadi Mátyásnak
megmaradt könyvtára .
Ezzel is azt védik
a török vitézek:
Konstantinápolyban
heverjen a szultán –
és még mennyi arany-
bevonatú úri
szolga alatt dívány,
táncosnők körében...
De a harc kegyetlen,
embert nem kímélő,
Lotharingiai
Károly a vezérlő
tábornok, idegyúl
a fél Európa
vasas, zsoldos hada,
és itt van a várban
Abdurrahman pasa:
törökök vezére,
az utolsó török
pasa Budavárban
(bár ezt még nem tudja)
s itt van Petneházy
a huszársereggel,
– ő sem épp utolsó –
védi Budát, védi,
hisz vitéz a török,
s még mindig félelmes

ágyúja mennydörög.

9.

Mint Kapisztrán János,
úgy mentek a papok
a zsoldosok közé,
de álluk felkopott,
nem volt, aki itt, most
meghallgassa őket,
az éles fegyverre
zsoldért szegődőket,
(csak ki roham előtt
meggyónt, megáldozott)
az ölelő tábor,
vas- és acélkapocs
körülsáncolta a
török-ülte várat,
árok és sánc minden-
fele, bronzmozsarak;
a várfalak alatt
fúrták az aknákat
tanult ércbányászok,
néha egy beszakadt,
ellenakna robbant
mellette, alatta,
melyet a török tört
kifele a várból –
tért-ölelő harc folyt,
véreztek a vermek,
a budai népet
istencsapás verte,
verte váratlanul,
mert már úgy tűnt végre,
hogy a legutóbbi
ostrom után újra
itt a „török béke” –

10.

Gőzöltek a fürdők,
az imám a mecset
tornyairól imát
mondott, szeretetet
hirdetett; a mecset
mellett zsinagóga,
s a zsidók adója
nyugtatta a kádit,
hogy amíg a vallás

és az üzlet szabad,
nincsen olyan romlás,
mely fenyegetné a
fényes birodalmat.

11.

Míg fönn iszonytató
rohamok indulnak,
a meghasadt falak,
az omló várfalak
szétrobbant kövei
a fejekre hullnak,
pusztul tiszt, közlegény,
a szurkos kosarak
lángolva hullanak,
gránát robban, puska-
poros zsákok égnek
hajdúk hátán, fején,
lángkoszorúk nyílnak
testükön, tűzvirág
borzalmak mezején,
nyíl reppen, ágyú és
sok szakállas puska
böffen és szórja a
bombát, ágyúgolyót,
az isten mennykövét,
aki nekik Allah,
Jézust kiált vissza
az ostromló csapat,
kartács söpri a két
bástya közt a falat,
sebesen, véresen
hull vissza bár fele
hajdú, vasas legény,
még több tör felfelé,
tör egymás nyomában,
kapaszkodik bátran,
míg a turbánosok
harcolva és hullva
tűzzel verik vissza
az első rohamot.

12.

Halottak mezején
jár a hold éjszaka,
nyögő sebesültek
kúsznak a romok közt,

felcserek járnak a
robbantott várfalak
üszkös romja alatt,
a várbeliek is
vonszolják, cipelik
elesett hőseik,
bár a hold hidegen
világít a sötét,
csillaggal kirakott
rejtelmes ég felett,
strázsa töpreng rajta,
mit hoz majd a holnap,
hányszor esik még, hogy
halottakat hordnak
véres közlegények
ellenséges tűzben,
mikor lesz vége a
rettenetes vésznek,
mikor törik meg a
tűzokádó várat,
mikor hanyatlik le
a fönnjáró félhold,
mikor alhat nyugton
Károly herceg maga
és sokezres hada:
osztrák, bajor, svéd és
a magyar vitézség
közibükbe osztva
zsold nélkül, koszt nélkül,
csak a puszta karddal,
léttel hadakozva.

13.

A tábortüzeknél
súgva, hittet mondják,
ha Buda visszatér,
egész lesz az ország,
mit százötven éve
elfoglalt a török,
leválik testéről,
mienk lesz és örök
ez a gyötrött ország,
ha Buda visszajön,
mit most búsan vívnek,
még egy-két hadjárat,
s a hódolt végvárok,
Eger és Fehérvár,
Kanizsa és Nándor'
visszatér, s mint Mátyás

alatt, védelmünkre
szolgál újra, újra,
a fránya némettel
meg csak elbánunk majd
magunk erejével,
hogyha nem szorongat
kétfelől a pogány –
súgva, hittel mondják
a huszárok, hajdúk
Esterházy nádor
lobogói alatt,
és még Petneházy
fiai, akiket
névtelen soroltak
Lipót német császár
roppant seregébe,
így lett egy test német
s magyar egy lobogó
alatt, amíg vívtak,
ostrom idejére.

14.

„Mint aknász, bontom én
a föld mélyét a vár-
fal alatt, bontom az
akna-alagutat
csákánnyal, vasakkal,
alattam a várossal,
mögöttem szuronyos
német dragonyosok, –
meredek és tömör
falú alagutat
ások a kurtina
alá, hogy a falak
mélyben a vár alatt
szétrepedjenek majd,
ha robban, füstölög:
nehéz munka, nehéz
kenyér, a felvidék
bányáiból ide-
hajtott a hadparancs,
ozmán eleibe,
Buda vára alá;
majdnem rabmunka ez,
a bére gyér ezüst;
s csak a prófunt, csak a
barna bányász-kenyér,
ha felrobbantom ezt,
a lőporral tömött

földmélye felböfög,
vagy visszalő reánk,
ha nem jól tömített
az akna járata;
a siker a vezért
illeti – s én megyek
romló bástyák alatt
nyitni új, mélységes
borzalom-járatot.

15.

A halállal szembe-
nézni éles fegyver;
katona fegyvere,
zsoldos, német, hajdú
tudja a kurázsit,
toborozták, fogták
a piacköveknek
kemény televényén,
tudták, mire mennek
Bécs alól Budára,
hittek vagy nem hittek,
katolikus, helvét
volt-e imádságuk,
ha bíztak a mennybe,
a fényes egekbe,
vagy vakszerencsébe,
álltak a halállal,
mentek a halállal,
a rideg kaszással
mindígre is szembe;
vitték e keresztet
végvári vitézek
Mátyás király óta,
s tiroli legények,
a bajor, az osztrák:
a szerencse, tudták
nap-nap mily forgandó,
veszedelmes célpont
minden test a várfal
szakadt oldalában,
s rohamokon, halál-
tusákon túl várták
őket is asszonyok,
gyermekek a széles,
valahol-hazában.

16.

Mikor felrobbant a
Palota a várban,
– Gábor szabó tette,
aki megüzente,
s a győzelem után
már senki sem látta? –
amikor felrobbant
Mátyás palotája
(mint annyi templomot,
a török ezt is lö-
portárnak használta)
égett ember, állat,
bástyák leomoltak;
talán érezték már
fönn a janicsárok
Allah nem akarja,
és nem segít nekik
Mohamed se, Allah
hites prófétája
tartani a várat,
vad katonanépek
hatalmát tartani
a magyar hazában:
amikor felrobbant
a nagy löporraktár,
tűz csapott fel, füst szállt,
üzent a jövőbe,
szétszaggatva hullunk
majd a harcterekre,
amint itt is szörnyű
pusztítást művelve
vágott fellegekbe,
s szakadt ember, állat;
az egek repülő
kézzel, lábbal, testtel
fejekkel labdáztak.

17.

A palota-termek,
a freskó-remek
dültek, leomoltak,
levegőbe repült
Mátyás király lépte-
nyoma, a sok kőlap,
repedeztek, törtek
a szép vörösmárvány
domborművek, ott, hol
le nem feszegették,

építőkockának,
építőlapoknak
el nem is lopkodták,
szanaszét nem hordták;
híres büszke márvány-
szobrok szétrepültek,
karjuk, lábuk, fejük
itt-ott csonkán ült meg,
kiköltözött ekkor,
mint ki égbe reppen,
apokalipszisben
a sok dicső szellem,
tudós, csillagász és
a történetíró
neves Galeottó
szelleme a várból,
kivetette a tűz
mit addig megőrzött
századokra néző
palotafal fészke,
mind eltűnt a vészbe,
csak a dühödt ostrom
ontott vért tovább is,
a sortüzek átka
záporzott a békés
polgárok nyakába.

18.

Nyolcvanhat július
huszonhatodikán
– törték már a várat,
mint mozsártörőben
az omlatag ércet –
Károly herceg levél
útján megüzente:
„Mi, a nagyhatalmú
római császárnak
hadseregeivel
a vár alá jöttünk,
s ágyúk erejével
olyan rést ütöttünk:
meg is, megrohanjuk,
amikor akarjuk, –
hogya átadjátok
békében a várat,
szabadon mehettek,
minden vagyonotok,
legyen asszony, gyermek,
el-, s kivihetitek;

de ha nem adjátok,
s kell még vért hullatnunk
érte, nincs kegyelem,
nincs kegyelem senki
embernek, fiának,
és nem irgalmazunk,
mindenkit megölünk,
hogyha nem engedtek
a német császárnak.”
Károly herceg küldte,
küldte a levelet
be a török várba,
az ősi Budába,
és remélte is, nem is,
hogy lesz foganatja
vezéri szavának.

19.

Ugyanaznap jött már
a kaftános futár,
és véle a levél,
Abdurrahman pasa
különös válasza:
„Felkészülten vártuk
mi ezt az ostromot,
mikor ön elindult
altábornagy uram,
s isten kegyelmében
bizakodva éjjel-
nappal építettük,
falztuk a várat,
igazhitű kedvvel,
mind erőnkben bízva,
lehetetlent kíván,
hogy mi ezt feladjuk.
A Mindenható sem,
nem, ő sem akarja,
akiben mi bízunk,
aki segített már
többször visszaverni
rohamaitokat.
Ostromoltátok ti
máskor is a várat,
s mindenkor fenn lengett
mégis a Padisah
fényholdas zászlaja.
Mohamed próféta
átka szálljon rátok,
büntessen titeket,

büntessen, mert vagytok
önhitt fennhéjázók; –
ím, ez a válaszom,
küldöm sebtén, gyorsan,
remény ne maradjon
vezéri szívedben:
verje ki levelem.

20.

Új erővel lángolt,
újra dúlt az ostrom,
a középső bástya
alatt akna robbant,
felbőffenve mélyen,
puskaporral telken
visszalótt az akna,
azokat temette,
akik robbantották,
a hős ostromlókat,
a kő összezúzta
százötven jó harcos
keze-lábát, csontját,
kik az előretolt
állásban készültek
a rondella ellen,
s várták, hogy majd rést nyit
vak falán az akna.
Az ozmán is robbant
vagy két ellenaknát,
hogy az ágyúállást
törje, betemesse,
nyomában rohamot
indít – egész éjjel
dúl a harc a várnak
lábánál, a város
házai közt – jönnek
foguk közt handzsárral
kúszó janicsárok,
már a Vízikapu
szárnya alá nyomták
Károly katonáit,
egy gárdaezredest,
húsz másik császárit
ott mészárolták le,
maguk is veszettek
foglyot és halottat,
kiket az éj leple
alatt hazavontak.

21.

Hajnalban egy örmény
 szökött ki a várból,
 töredezett körmén
 mélyen ült a vaspor;
 elmondta a szörnyű
 robbanást ott fennen,
 hol a löporraktár
 ezerötszáz embert
 szaggatott szét, ölt meg
 de a török mégsem
 lankad és nem fárad,
 felmentő sereget
 várnak, negyvenezrest,
 s löporuk is bőven,
 bár sokat veszettek,
 harcos is elég áll
 fenn a falak mentén,
 egyre csak remélnek
 s szorgalmasan ellen-
 aknákat kaparnak
 a vak falak mélyén,
 csákányoznak, vájnak
 mindenféle népek,
 csattog a korbácsuk
 munkavezetőknek,
 rabszolgamunkára
 fogott keresztények,
 foglyok és polgárok
 szakadozott göncén,
 amint görnyedeznek,
 hol készül a sátán
 robbantó kamrája,
 hogy a harc vonalat,
 az ágyúállások
 rendjét szétzilálja;
 vaskezekkel tartja
 a pasa a várat,
 hogy Budin maradjon,
 s ne nevezzék újra
 a régi Budának!

22.

[Ki majd betekintesz
 e véres füzetbe,
 elátkozott üszkét
 látod a háború

tüzes szekereinek:
nem igaz, hogy itten
ficánkoltak mének
mint lovagi tornán
a tüzes paripák
hátán a dicsvágyó,
harci lázban égő
és címert cserélő
keresztes vitézek:
istenek-vezérek
gyönyörúségére
nem vág itt jó kedvvel
kard az élő húsba,
árokba húzódik
akit fog a puska,
felrobban az ágyú
véres cafatokra
vágja legénységét,
hullnak a tüzérek,
pusztít, úz az ostrom,
vas és tűz ereje
kíméletlen lángok
aknarobbanások
sarabolják mind, ki
a falakra mászott
muszáj-rohamokban,
és fent ugyanottan
csóvái a lángnak
a védőkbe vágnak.]

23.

Hatszáz győri hajdú
esett el az első
rohamban, s ezredes
Esterházy Mihály,
a német is vesztett
főtisztet s közembert,
sok sebesült élőt –
s kartácsverte százak
Bádeni Lajosnak
seregéből hulltak.
Ős Óbuda alatt
vitték a nyikorgó
hajóhídon át a
Nyulak szigetére
a sok félhalottat.
De nem volt elég a
hajóhíd, sok bárka
színig merült csónak

vitte a sebesült
 hajdúkat, tiszteket,
 kiket a felcserek
 sátraikba hordtak.
 Margitszigetnek még
 ekkor nem nevezték
 a Nyulak szigetét,
 Csepel szigete volt
 ekkor még a Margit',
 – a Nyulak szigetén
 a tábori kórház;
 vérrel-verejtékkal
 a sebesült testet,
 ahol toldták-foldták,
 a gyógyfüvek levével
 kenték, gyógyították.

24.

Lázasan fekszenek
 ostrom-sebesültek
 a szabad ég alatt,
 nincs sátor sem elég,
 oly zsúfolt a sziget,
 szertehintett szalmán
 szenvednek, szanitéc,
 felcser is kevés van
 e roppant tömegű
 szenvedő katona
 kezéhez, lábához,
 töretett csontjához.
 Elfogyott a kötszer,
 inget és lepedőt
 repegetnek sebtén,
 hiába hajtja az
 ispotály-parancsnok
 generális véres
 kezű orvosait;
 kidőlnek azok is,
 Ruggiore páter,
 kit áldanak sokan,
 ha tíz keze volna,
 az is kevés volna,
 elvérik a szalmán
 lőtt sebével, szakadt
 ereivel gyorsan
 tűzkatlanba vágott,
 falról mélybe lökött
 tiszt és közkatona;
 számuk nem is tudja

a fővezér: kiket
tört össze az ostrom?
kevés fájdalomkra
az imádság-flastrom,
és kevés a bajtárs
és a tábori pap,
ki szemét lefogja
a hősi halottnak.

25.

Köddel hull az este
a ködökben árnyak,
távozó vitézek
imbolyognak még a
tábor fölött – lélek
számtalan lebeg fel:
tele szellemekkel
szenedők szigete,
akik már nem fájnak
maguknak s a földnek,
távoznak sietve,
üres porhüvelyük
hever már csak ott lenn;
a lombok fölött száll,
jön a köd, szivárog,
széles Duna küldi,
s míg tüzek lobognak
a tábori estben,
felcser-sátrak, szalmák
törött-csontü népe
még csodát remélve
néz a sűrű égre;
van, kit úgy hasogat
a fájdalom kése,
elhúnytát kívánja,
hogyan szakadna élte;
velük remél szállni
a tábori kórház
füstjébe, ködébe,
akik már „boldogok”
földtől elszakadtak –
és boldogtalanok,
szeretetlen holtak
a nagy magas égbe.

26.

Hontalan haragunk

csak a csendes bánat
az Isten-bocsánat
csitíthatja, s lelkünk,
nyögetett országunk,
az Idő kezében
ide-oda létünk;
néha felhorgadunk,
olthatatlan lánggal
égünk a hazánkkal,
pisztolyt, fokost, kardot
páncéltalan testtel
fogatunk, fogadunk,
nem adhatunk többet
puszta életünknel,
szanaszét halottak
s halottfosztogatók,
martalócok jönnek,
rabláncukra fűzik
a védtelen népet,
bús hazánk fiait –
fölégetett földünk
édes gyermekeit,
mert az édesanya
– bár sorsa mostoha –
gyermeket és férfit
mindig ad e földnek,
ad ekét, végvárat
jobbágy-katonának;
haragja feltámad,
és nem hagy nyugodni
se élőt, se holtat.

27.

Petneházy Gábor,
Esterházy nádor
huszárai sokszor
húzták ki a bajból
az olasz és osztrák,
a lengyel és bajor
csapatokat – sokszor
csaptak ki a szörnyű
felmentő seregre,
Károly herceg hadát
nyugatról és délről,
amely körülvette;
támad, nekitörtet
az ostrom-véd-sáncnak
a törökök hada?
kiket a nagy szultán

az ős hadi-úton
vonultatott délről?
és hogy mikor támad,
senki sem tudhatta.
Károly herceg elszánt,
kemény akarata
az volt, hogy a vívást
mindenképp folytatja.
Ez lesz itt a végső
harc a nagy keresztény
Európa és az
ozmán hódítók közt,
akik – Bécs ostroma
is fennen mutatja,
kíméletlen törnek
keletről nyugatra.

28.

A hadvezér feje
gondokkal színültig,
gondolatai a
harcteret betöltik;
nem csak az ostrom-had
vezérlete, nem csak;
jut-e mindenre pénz,
minden ló-főre zab?
Küldi az aranyat
Rómából a császár
kezébe a pápa,
s a keresztény főknék
minden koronása;
Lipót szükén méri
a vezér markába,
hadakozzon abból,
amiből körüle
az országban élnek
az országlakosok,
a derék magyarok
fizessenek ötször-
hatszor többet, mint az
osztrák tartományok,
fizessen a város,
fizessen Debrecen
s a bányavárosok,
hogy a roppant sereg,
amely olvad, vérzik,
hiányt ne szenvedjen
semmiben bár végig,
mikor majd győztesen

berobban Budára,
s a győzelem után
telelésre szállva
ráül a vármegyék,
városok nyakára.

29.

Az egész nép sínyli,
szenvedí e harcot,
hogy a török már ne
vetne rá több sarcot;
gyűjtenek, fizetnek
vármegyék, városok,
Felvidék s az Alföld
peremén a bányá-
és mezővárosok;
ki kétfelé eddig
adózott és mostan
a remény szívében
régi-nagyot dobban:
nem kettő vagy három
földesura lesz majd,
hanem úgy, mint régen,
csak egynek adózhat –
(ne legyen az német,
mint ahogy a török
szpáhi-úr se tetszett,
s nem tetszett a törvényt
bölcsen osztó kádi)
fizeti a nemzet,
fizeti rogyásig,
a hadak költségét,
dönti az ezüstöt
feneketlen üstbe,
reménytelen, mint már
annyiszor, s reménnyel
mégis, hogy ez lesz az
utolsó harc, ég is
már Budavár, Budin,
s reá veti minden
figyelő szemét is.

30.

És fizet a polgár,
és fizet a jobbágy,
habár szívesebben
levágná jobbát,

mint keserves pénzt
hadak alá szórja,
kik kelet és nyugat
felől egyként nyomják,
majd százötven éve
fosztják, rekvirálják
a marhát, a szénát,
a tallért, az embert,
s a kicsi gyermeket
török láncra vonják,
janicsárt nevelnek
magyar sarjadékból,
saját vére ellen
fegyverrel fordítják:
a királyi falvak,
városok és utcák
telve toborzókkal,
akik a katonát
ezüsttel, szép szóval
vagy kötéllel fogják;
adózik az ország
ereje fogytában,
egy-csoda, hogy él még
a roppant fogdában,
hol a levegőt is
pénzért mérik annak,
akit sors üz-hajt,
és büntet magyarnak.

31.

Száll egy sötét madár
Buda fölött lassan,
félelmesen kering
a fényes magasban,
turbánok forognak
odafenn a várban,
és vészjelet látnak
a keringő sasban.
A madár egy ledőlt
oromra száll, gubbaszt
sötét, mint a halál,
akit elűzni már
janicsárok lőnek
a lórések mögül,
de a madár csak ül,
míg a sziklán körül
kemény golyó pattan;
lomhán felszáll a sas,
s mintha elrepülne,

mozdulatlan szárnyal
 a szélre feszülve,
 hatalmas körökben
 kering csak a város
 felett, mint ki tudja,
 az idő zsákmányos
 a háborü-vészes
 keselyűnek csőrén,
 nem csak kidölt lovak,
 katonák is pőrén;
 suttog és morajlik
 lenn az egész tábor,
 míg végre eltűnik
 a füsttel homályos
 égnek sátorából.

32.

Ő is, Ő is látja
 a sötét madarat,
 Ő, ki ispotályba
 fekszik pokróc alatt;
 s szívében megébred
 a régi legenda,
 s felkiált, az ölyű
 szállt fölénk, a magyar
 népnek szent madara;
 kiterjeszti szárnyát,
 mint a honfoglaló
 ősök fölé egykor,
 hogy védje fiait
 sebtől és rontástól,
 ölyű szállt az égre
 s a hatalmas sereg
 minden magyarja is
 ébredő reménnyel
 veti fel szemét a
 kékellő égboltra,
 hol a kitárt szárnyú
 madár teste mintha
 keresztet formázna;
 s emlékezni kezd, míg
 szívében az ősök
 harcos hite egybe-
 forr az újabb hittel:
 mit a keresztesek
 zászlaikkal vittek
 egykor napkeletre;
 tisztul a pogány ott,
 hol nem csak kard, ágyú

a fegyver, s a puska;
s feltámad a félholt,
mikor a hit tüze
új életre gyújtja.

33.

Az asszonyok kemény arcán
könnyek, elhagyott falumban,
a templomban, hogyha áll még,
és össze nem romboltaték
faggyúfehér gyertyát gyújtnak;
a pulyák meg, a gyermekek
szoknyájukba kapaszkodnak;
a reformált esperesek
prédikátor-vigaszt nyújtnak.
Romlik a ház, a záporok
egyre vékonyabbá nyúvik,
elázik a fal, a vályog,
tető-sárkány, amely nádból,
zsúpszalmából emeltetett:
nincs otthon a gazda, távol
Buda alá rendeltetett.
Elvitték őt messze harcba,
hiába sír asszony, gyerek,
a hazáért ott megállni
és meghalni végeztetett,
és megélni kívántatott.
Hajdúk mentek háromezren,
vagy hány ezren? magyar hajdúk,
nem tudja a történelem,
nincs feljegyzett névsoruk sem,
adja isten és mi adjuk,
ha a szabadság felvirrad
megtépázott nemzetünkre:
indultunk, hogy odaadjuk
egyszer kapott életünket
a hazáért, szabadságért,
s távol rívó jó anyánkért.

34.

Míg mi rontunk, hadakozunk
gránát és nyíl záporában,
húsunk szakad, tör a csontunk
a várárok vad falában,
tüzes koszorú vág végig
bőrünkön és ég a mundér,
sárban hempergünk, hogy oltsuk,

ruhánk lángol, szurok és vér,
 s életünkkel nem gondolunk,
 otthon jár a gondolatunk
 hitvesünkért és anyánkért,
 nevetlen gyermekünkért
 mindenekfelett aggódunk;
 ott a vár előttünk, töri
 a romfalat ezer ágyú,
 a tűzmester töri-lövi
 a kontyosnak jól alágyújt,
 ezer tallér üti markát
 ki feltúzi legelsőnek
 a kétfjú-sasos zászlót
 ozmán Budin várfokára:
 nem tallérért, egyéb pénzért,
 ezüstökért vagy aranyért
 vívjuk mi a fellegvárat,
 csakis azért, csakis azért
 legyen nyugta jó anyánknek,
 nyugta jó fiáért, nyugta,
 hogy a hajdú mind megtette
 két karjával, hős szívével,
 mit évszázadok mögötte,
 régi jó magyar vitézek,
 kikről ma is, itt a tábor
 közepén is szól az ének.

35.

Csak hadak ne jöttek
 volna -- Magyarország!
 Csak ne kellett volna
 hadat toborozni:
 özönlött az ellen
 Mathias rex ellen,
 bizony tejjel-mézzel
 folyó kánaán volt
 Duna – Tisza tája,
 épült ott fenn minden
 világok csodája
 kies Visegrádba;
 megvédhette, míg állt
 a Fekete Sereg,
 a végvárak láncá
 hosszán, messze délen, –
 csak hadak ne jöttek,
 özönlöttek volna
 a fényes országra.
 Csupa kővár, ostrom,
 hol húzódott egykor

a gyepűknek lánc,
Jajca és Galambóc,
Pétervárad, Nándor,
hatalmát a török
mindnek megpróbálta,
de állták a falak;
ágyúgolyók, roham,
hol a janicsárság
mindig elől rohan,
ostromlétrát támaszt,
hő szurokban fürdik,
de állták a falak,
s legfőképp a szívek
hősi dobogásban.

1983-1986

Készült 500 példányban.

**Ez a
036
példány.**

ISBN 963 327 120 7

**Zrínyi Katonai Könyv- és Lapkiadó
A kiadásért felel: Sipos Géza igazgató**

**Tótfalusi Tannyomda, (900291)
Felelős vezető: Nagy Lajos igazgató**

Felelős szerkesztő: Tabák András

Műszaki vezető: Tóth László

Műszaki szerkesztő: Mohr Gyula

**Terjedelem: 2,22 A/5 ív
58(4199) Zi 1229-1-9091**
